

El document del mes de juny de 2023 de l'AMR

No tinc la pesta!

Dues patents sanitàries del segle XVIII

Dades arxivístiques

CAT AMR 13.11. Fons Carles Pàramo Ponsetí. Sèrie Documents de Complement. Patent sanitària emesa per l'Ajuntament de Roses a favor del patró Joan Soteras, de Blanes. 26 de juny de 1765. Castellà.

CAT AMR 13.11. Fons Carles Pàramo Ponsetí. Sèrie Documents de Complement. Patent sanitària emesa per l'Ajuntament de Roses a favor del patró Jaume Nogueras. 12 de desembre de 1785. Castellà.

Història arxivística

El senyor Carles Pàramo Ponsetí ha fet entrega en diverses ocasions de documentació personal i política a l'Arxiu Municipal (AMR) des de l'any 2007. Des d'aleshores, els anys 2011, 2013, 2015 i 2019 ha ingressat documentació política i personal del seu fons i publicacions de la seva biblioteca. A més a més, l'any 2020 va cedir temporalment a l'AMR la seva col·lecció de gravats i d'alguns documents relacionats amb la història de Roses per a la seva digitalització. Entre aquests documents hi havia dues patents de sanitat emeses per l'Ajuntament de Roses els anys 1765 i 1785.

Contingut

A la patent més antiga de la col·lecció de Carles Pàramo, datada el 26 de juny de 1765, hi consta que el patró Joan Soterias, de Blanes, i tres mariners, tots lliures de pesta, van arribar a Roses amb el llagut anomenat Sant Antoni de Padua. Un cop acabada la seva parada a Roses, ja fos per carregar o descarregar mercaderies —no s'hi especifica res—, el llagut es dirigí cap a la costa de Barcelona. El document el va signar el secretari, entenem que del municipi, Joan Baptista Garcia. La segona patent, de 12 de desembre de 1785, va ser emesa a favor del patró català Jaume Nogueras i els seus quatre mariners, que estaven embarcats al canari anomenat Sant Jaume i que també es dirigia cap a Barcelona. Va signar el certificat el senyor Jeroni Armengol, del qual no se'n sap el càrrec.

Per continuar el seu viatge marítim sense cap tipus de problema les tripulacions necessitaven una patent sanitària que certifiqués que cap dels seus integrants no eren portadors de cap malaltia infecciosa. Si a l'arribada a un port les embarcacions no tenien aquest document, les autoritats de la vila els obligaven a passar una quarantena per evitar qualsevol transmissió de malalties a la població portuària que els acollia. Aquests documents col·leccionats pel senyor Carles Pàramo són els únics testimonis coneguts d'aquesta pràctica a Roses, atès que no se n'ha conservat cap al fons de l'Ajuntament de Roses.

En el primer document, de 1765, no hi ha cap segell, però sí un test amb unes roses. En el segon, de 1785, ja hi consta l'escut de la vila amb la inscripció "Vila de Rosas". Aquesta és la representació heràldica més antiga de la vila que es conserva a l'Arxiu Municipal. En ambdós casos, entre les flors i els escuts gravats als documents s'hi representa la imatge de la Mare de Déu del Roser, amb el nen Jesús en braços. Així mateix, la marededéu dona el rosari a sant Roc i el nen a santa Caterina.

Detall de l'escut de la vila de 1785

Context

La patent de sanitat va ser un document bàsic per al comerç marítim al llarg de l'edat moderna i contemporània. S'hi certificava que la tipulació d'una embarcació estava lliure de qualsevol malaltia infecciosa i que, per tant, podia atracar a d'altres ports. Si bé al voltant de mitjan segle XIX els documents es van homogeneïtzar, anteriorment cada municipi emetia la documentació que sol·licitaven els patrons de les embarcacions amb la forma diplomàtica que els semblava més convenient. Si no exhibien el certificat a l'arribada al següent port no podien accedir-hi i, per tant, no podien desembarcar ni persones ni mercaderies. A principi del segle XX el document va caure en dessús fins al punt que va acabar desapareixent. Les més antigues són del segle XVII i ben entrat el segle XVIII es feren impresses arreu.

Així com en altres localitats s'han conservat un bon reguitzell de patents, a causa de la funció de control sanitari dels Consells Municipals i les juntes locals de sanitat (creades el 1771), a Roses per les guerres i la dessídia no se n'ha conservat cap ni una al fons municipal. Deuria ser una funció força institucionalitzada, atès que Roses va ser, fins i tot, capital de la província marítima entre els anys 1773 i 1787. Anteriorment, ho havia estat Sant Feliu de Guíxols i, posteriorment, Palamós.

La prevenció de malalties transmeses per via marítima és una de les necessitats inherents a qualsevol població marítima. En el cas de Roses no n'ha quedat la documentació de gestió, però la toponímia rosinca és tossuda i s'ha conservat el nom de la riera de la Quana o de la Quarentena – emprem el topònim Quana i no Cuana perquè el segon no és correcte ortogràficament, atès que és un diminutiu o deformació de quarentena. Probablement, a la zona situada després de la citada riera hi havia un llatzaret o simplement s'hi enviaven les tripulacions i embarcacions que havien de seguir una quarentena preventiva.

Més informació

<https://www.encyclopedia.cat/gran-enciclopedia-catalana/patent-de-sanitat>